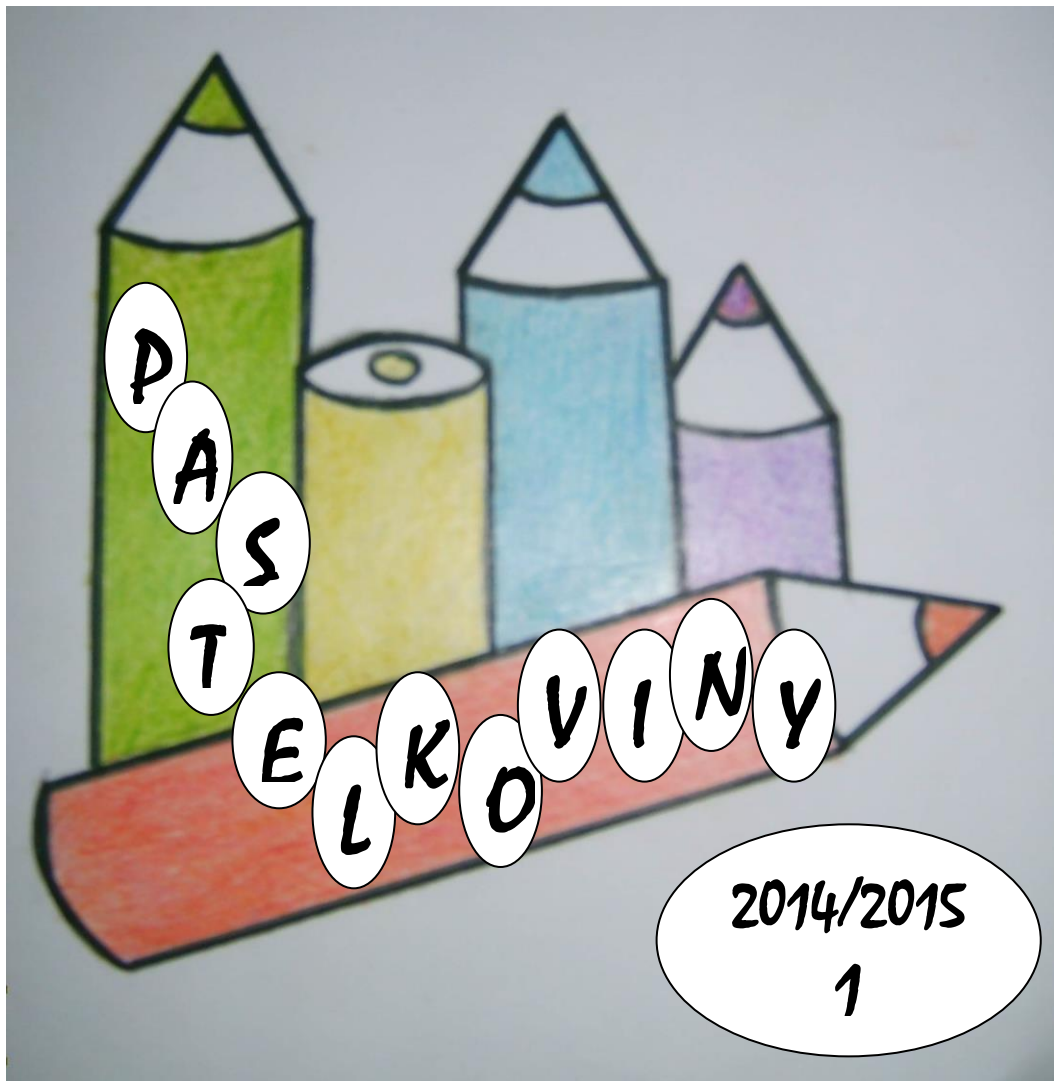

ŠPECIÁLNA ZÁKLADNÁ ŠKOLA
TŘEBÍČSKA 16
HUMENNÉ

Príhovor redakcie

Milí čitatelia,

nedávno som sa z okna nášho domu zadívala na okolité kopce a uvedomila som si, že jeseň nie je až taká škaredá, ako sa o nej hovorí. Je pravda, že sychravé počasie a fičiari severák každého odradia od potuliek prírodou, ale keď spoza mrakov vykukne na chvíľu slniečko, krajina nás ohúri kolotočom zemitých farieb, do ktorých sa odeje jedine v tomto ročnom období. Jeseň je zo všetkých ročných období najštedrejšia. Svojou pestrofarebnou krásou dokáže nasýtiť nielen naše oči, ale poteší a rozmazná aj naše brušká. Záhrady, sady, polia, ba aj lesy v jeseni ponúkajú bohatú úrodu, ktorú starostlivý a šikovný hospodár využije v prospech seba i svojej rodiny. Pre nás „školákov“ jeseň nie je obdobím zberu výsledkov našej práce, pretože my v jeseni ešte len „rozbiehame“ školský rok. To však neznamená, že sa nemáme čím pochváliť. Na nasledujúcich stránkach prinášame „prvé lastovičky“ našej jesennej školskej úrody.

Prajeme vám veľa príjemných chvíľ pri jej „zbere“.

Mgr. Anna Hajníková a redakčná rada

Hovoríme o jedle

Dňa 14.10.2014 do nášho „Mliečneho mestečka“ dofučal „mliečny vláčik“ s pestro namaľovanými vagónmi naplnenými obalmi rôznych potravín. Z vagónov sme postupne vyložili obaly z mlieka a mliečnych výrobkov, ktoré rozprúdili diskusiu o ich význame a vplyve na náš organizmus. Ako sa vyrábajú a dostanú na náš stôl sme sa dozvedeli pri sledovaní

zaujímavej prezentácie. „Mliečna tajnička“ nám odhalila, že chutné mliečko obsahuje pre nás prospešné vitamíny. Na nasledujúcej hodine sme pracovali ako usilovné včeličky. Z obalov mliečnych produktov sme vyrobili mliečne mestečko a mliečny expres, vďaka ktorým nezabudneme, že v našom dennom jedálničku nemajú chýbať aj mliečne výrobky. A aby sme si to lepšie zapamätali, pani učiteľka Hvězdová nás pohostila pohárom čerstvého mlieka. Na výber sme mali mliečko neochutené, ale aj banánové a kakaové. Všetky chutili vynikajúco. Na zdravie!

Projekt „Hovoríme o jedle“ pokračoval 15.10. 2014 prezentáciou pani Mgr. Lbovej a pani Mgr. Kožinovej z Regionálneho úradu verejného zdravotníctva. Vypočuli sme si, čo máme konzumovať, aby sme boli zdraví a vitálni, dozvedeli sme sa, ako vplyvajú tuky, cukry a soľ na náš organizmus a ešte mnoho zaujímavých vecí o zdravom stravovaní a výžive. Zdravotníčky ochotne odpovedali na naše zvedavé otázky, ktoré sme im kládli v závere ich prednášky.

K zdravému životnému štýlu patrí nielen zdravá strava, ale aj pravidelný pohyb, preto sme si na nasledujúcej hodine zacvičili s pani učiteľkou Hajníkovou zumbu a aerobik v cvičebni školy.

Mgr. Hvězdová

Prežili už mnoho...

Na chodníkoch a cestách sa povalujú spadnuté listy stromov, vetrík si nôti svoju clivú pieseň. Po hrejivom lete žezlo prevzala jeseň, symbolizujúca postupný zánik života. Aj preto sa jesenný mesiac –

október nesie v znamení úcty k tým, ktorí si to naozaj zaslúžia, ktorí si už niečo odžili, vytrpeli a okúsili.

V rámci Mesiaca úcty k starším naše kroky opakovane

viedli do M.V. Centra sociálnej a opatrovateľskej starostlivosti, n.o. na Duchnovičovej ulici. Kultúrnym programom v duchu ľudových tradícií, spevov a hudby a drobnou pozornosťou sme si uctili šediny klientov tohto zariadenia, vniesli do stereotypu ich života iskričku radosti a pripomenuli im nezabudnuteľné chvíle ich mladosti. Spoločne strávené chvíle zanechali hrejivú spomienku v našich

srdiečkach a vyvolali úsmevy na tvárach „našich deduškov a babičiek“. I jeseň života dokáže byť krásna, keď je naplnená láskou a úctou.

PaedDr. Bicáková

Cudzinci bez domova

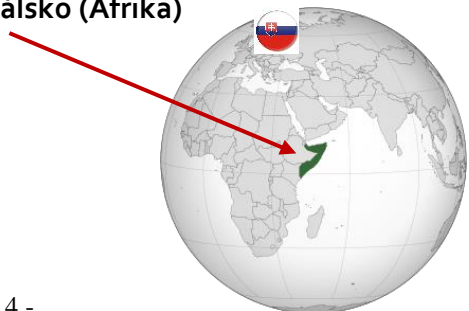
Aké to je ocitnúť sa sám, bez rodiny, priateľov v cudzej krajine, nepoznať jej jazyk, nevedieť si vypýtať pohár vody, kúsok chleba? Nikto z nás sa nezamýšľa nad tým, ako by sa cítil, ako reagoval, keby sa ocitol v takej situácii. Deti zo záchytného tábora v Humennom nám o tom, prostredníctvom tlmočnice p. Kolpakovej, ktorá ich sprevádzala, porozprávali dňa 18.11.2014 na besede, organizovanej koordinátorkou pre multikultúrnu výchovu p. učiteľkou Račkovou. No nielen to, povedali nám aj o spôsobe života a vzdelávania v krajine, kde sa narodili – v Somálsku a Afganistane. P. Kolpaková nám vysvetlila aj dôvod ich úteku z rodných krajín a prostredníctvom prezentácie nám priblížila ich nový život v záchytnom tábore. Dozvedeli sme sa, prečo vznikol záchytný tábor, aké je jeho poslanie a význam pre cudzincov bez domova. Okrem nových informácií nás zaujalo aj ich oblečenie, keďže dievčatá prišli v šatách typických pre ich domovinu. Aj my sme im chceli ukázať niečo z našich tradícií, preto im v závere besedy chlapci zo VII.A triedy spolu s p. učiteľkou Karlovou zaspievali a zahrli na gitarách niekoľko rómskych piesní. Náš kultúrny „program“ ich podnietil k tomu, aby nám predviedli tanec ich kultúry sprevádzaný aj spevom. S deťmi zo záchytného tábora sme sa rozlúčili malou pozornosťou venovanou na pamiatku a práním, aby spolu s ich rodinami našli vytúženú novú domovinu, a v nej šťastný a spokojný domov.

Mgr. Hajníková

Afganistan (Ázia)

Somálsko (Afrika)

Láska k hudbe a tancu nás spája

Tradície sú najvzácnejšou duchovnou hodnotou každého spoločenstva, preto sa aj my v našej škole snažíme budovať tradície založené na tom, v čom sme dobrí, v čom vynikáme. Už niekoľko rokov sme účastníkmi benefičného koncertu „Sme iní, nie horší“, ktorý sa pravidelne koná v našom meste. Na tohtoročný 16. ročník sme pod vedením našej p. riaditeľky PaedDr. Olekšákovej nacvičili veselú pieseň Krtkovčatá, rezkú rómsku pieseň Čajori romani a scénický tanec s baletnými a rómskymi prvkami s názvom Pieseň života, znázorňujúci príbeh chorého, umierajúceho starca, ktorého ohnivý rytmický spev a tanec prebudí k životu. Benefičnému koncertu predchádzalo Medzinárodné stretnutie súborov v Ptičí, kde sme v sprievode p. riaditeľky Olekšákovej a asistentky p. Cáríkovej pri chutnej večeri a na spoločnej diskotéke nadväzovali priateľské medzinárodné kontakty, ktoré sme mali možnosť utužiť na druhý deň v zákulisí pri spoločnom čakaní na jednotlivé vystúpenia. Nervozitu a trému sme zaháňali rozhovormi a spevom nám všetkým známych piesní. Možno aj vďaka tomu a vhodne zvoleným kostýmom, ktoré pre Život a Smrť ušila p. Cáríková, naše vystúpenie bolo spontánne, temperamentné a malo veľký úspech u publika. 16. ročník benefičného koncertu je už minulosťou, ale my sa už tešíme a pripravujeme na ďalšie vystúpenia, na ktorých budeme publiku odovzdávať radosť, optimizmus a vieru vo víťazstvo Života nad Smrťou.

PaedDr. H.Olekšáková

Škodlivosť fajčenia

Drvivá väčšina z nás už na prvom stupni má skúsenosti s fajčením, niektorí sú už závislí na cigarete. Nevhodné sociálne prostredie a nesprávne tradície posilňujú návyky škodlivého fajčenia. P učiteľka Daňová, ktorá je koordinátorkou drogovej prevencie, dňa 12.11.2014 pozvala lektorku pani Lobovú, aby formou prezentácie priblížila žiakom 1. až 4. ročníka dôsledky fajčenia. V rámci prednášky sme sa zoznámili s pojmami aktívne a pasívne fajčenie, ako aj so zdravotnými a ekonomickými následkami nezdravých návykov. Následne nás zaujali štyri krátke videa „STOP FAJČENIU“. Prvé video trefne vystihovalo podstatu vzniku tohto škodlivého návyku: „.....fajčí oco, fajčí mama, ...fajčí teta, fajčí celá rodina, tak choroba začína“. Na druhom videu sme pri pokuse s plastovými fľašami videli cigaretový dym, ktorý zaplavuje pľúca, pri kalkulačke sa vyrátalo nezmyselné míňanie financií na cigarety. Tretie video priblížilo vôňe kontra smrad z cigariet. Naše pani učiteľky od RÚNZ v Humennom dostali aj metodický materiál o zdravom a chorom chrupe a od koordinátorky p. Daňovej hlavolamy a maľovanky, s ktorými na vyučovaní budeme pracovať, aby sme si nadobudnuté informácie o škodlivosti fajčenia upevnili a zapamätali.

PaedDr. V. Daňová

Zober loptu, nie drogy

Občianske združenie Zober loptu, nie drogy je priamym pokračovateľom činnosti basketbalového klubu ŠŠK Slávia Juniorbasket Košice.

Organizovaním športových aktivít chce spojiť športovanie a dobré pocity z neho s posilňovaním zdravia a odstrániť tak potrebu umelých zážitkov prostredníctvom drog. Cieľom jeho snaženia je získať čo najviac detí pre loptové športy. Aj naša škola sa zapája do projektu tohto združenia formou odohrania priateľských zápasov s naším dobrým priateľom – ZŠ Koškovce. Naše futbalové mužstvo prijalo ich pozvanie a spolu s pani učiteľkami PaedDr. Daňovou a Mgr. Hvezdovou sme ich navštívili dňa 20.11.2014. Tentoraz pre našich 12 futbalistov platilo známe „ Nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa“. Po minuloročných víťazstvách žiakov sme neboli takí úspešní. Chlapci už nepracujú v krúžku, neboli zohratí a chýbala aj kondička. Aj tak im patrí pochvala za bojovnosť vo futbale na priveľmi klzkom povrchu s trénovanými žiakmi. Po prvej skúsenosti s florbalom v Koškovciach nám naši hostitelia požičali výstroj a naši chlapci ho hrali druhýkrát v živote. Odmenou za fair play hru boli lopty, lízanky a aj trička s logom „Zober loptu, nie drogu“, v ktorých žiaci hrali zápasy. My sme svoju vďaka za zorganizovanie príjemne a zdravo stráveného športového dopoludnia vyjadrili okrem slov aj sladkosťami, ktoré všetkým nahradili spotrebovanú energiu. Naša vďaka patrila RNDr. Františkovi Bočkayovi riaditeľovi školy za

prijatie, Mgr. Jánovi Lacovi za rozhodcovskú rolu, pánu Jozefovi Ferencovi za organizáciu a spoluprácu. Už teraz sa tešíme na odvetné zápasy, ktoré pre nás nepredstavujú len športové vyžitie, ale aj nadväzovanie a upevňovanie kontaktov, zapájanie sa do spoločenského života. Lebo to je jeden z cieľov projektu - budovanie mostov cez šport, ktorý máme všetci vo veľkej obľube.

Bezpečne na internete

Schopnosť ľudí využívať počítač a internet na vzájomnú komunikáciu prostredníctvom elektronickej pošty, chatu, internetového telefonovania, diskusných fór alebo čoraz populárnejších sociálnych sietí

neustále rastie. Tomuto trendu podľahla najmä mládež, ktorá si často neuvedomuje, aké informácie o sebe týmto komunikačným prostriedkom zveruje. Internet sa pre deti a mladých ľudí môže stať hrozbou, ktorá poznačí nielen ich životy, ale i životy ich blízkych. V súvislosti s Dňom počítačovej bezpečnosti nám p. učiteľka Hajníková premietla sériu krátkych výchovno-vzdelávacích videí doplnenú prezentáciou a prednáškou o zneužívaní osobných údajov, fotografií a videí na internete a spôsoboch, ako sa pred nimi chrániť. P. učiteľka nám odporučila aj ďalšie internetové stránky, ktoré nás oboznámia aj s ďalšími nebezpečenstvami internetu, akými sú závislosť, zoznamovanie sa s neznámymi osobami, nevhodný obsah stránok, kyberšikanovanie, ako aj sťahovanie nelegálneho softvéru. Používanie internetu je bezpečné, pokiaľ si budeme pamätať tieto tri základné pravidlá:

1. Chrániť svoj počítač - byť opatrný pri sťahovaní údajov z internetu.
2. Chrániť seba – byť obozretný pri zverejňovaní svojich osobných údajov, pamätať na to, že nie všetko je hodnoverné a že nie každý, s kým sa stretnete na internete, je čestný.
3. Dodržiavať pravidlá, riadiť sa zákonmi aj na internete.

Mgr. Hajníková

Mohlo by ťa zaujímať

TIESŇOVÉ VOLANIE 112 JE POUŽÍVANÉ NA CELOM SVETE

Ak sa nachádzaš na území, ktoré nie je pokryté tvojím mobilom, vyťukaj **112** a tvoj mobil si číslo nájde i v cudzej sieti. Môžeš ho vyťukať, i keď mobil je zamknutý.

AKO ZABLOKUJEŠ SVOJ UKRADNUTÝ MOBIL?

Pätnásťmiestne sériové číslo, ktoré je originálne a patrí len tvojmu mobilu, zistíš vyťukaním ***#06#**. Napíš si ho a uschovaj na bezpečnom mieste. V prípade ukradnutia mobilu ohlás krádež svojmu operátorovi a povedz mu svoje sériové číslo. On mobil zablokuje tak, že pri výmene SIM karty bude nepoužiteľný. To ti síce mobil nevráti, ale zlodejovi pokaziš radosť.

ZAMKOL SI SI KLÚČ S DIAĽKOVÝM OVLÁDANÍM V AUTE?

Ak máš doma náhradný kľúč a je niekto doma, zavolaj mu mobilom a drž ho asi 30 cm od dverí auta. Dotyčný, ktorý je doma, stlačí diaľkové ovládanie na náhradnom kľúči, ktoré drží pri slúchadle svojho mobilu. Auto sa vraj otvorí, aj keď budeš na inom kontinente.

SKRYTÝ DŽŮS V BATÉRII

Ak máš batériu na mobile skoro vybitú, vyťukaj ***3370#**. Tvoj mobil začne pracovať a ukáže 50% zvýšenie nabitia. Táto rezerva sa dobije pri nasledujúcom nabíjaní.

Jesenné zvyky a tradície

Dožinky

Kedysi sezónni robotníci chodili zarábať až na juh Slovenska i do Maďarska. Po skončení žatvy urobili dievky veniec z klasov obilia a zanesli ho gazdovi. Dožinkový veniec mohol mať rôznu formu, získal sa splietaním do povriesla, bol pokropený svätenou vodou a zavesil sa do komory. Ozdobou venca boli kvety a farebné stuhy. Gazda všetkých pozval na dožinkovú hostinu. Nasledoval tanec.

Vinobranie

Vinobranie predstavuje obdobie medzi zberom na poliach a jesennou výsadbou. V krajoch, kde boli vinohrady, patrilo vinobranie k najväčším sviatkom v roku. Ženy zbierali strapce vína do košov a tie potom odnášali do kadí. Tomu ale predchádzal jeden prastarý zvyk – „zarážanie hory“. V predvečer sviatku narodenia Panny Márie (8.9) strážca vinohradu nechal v kostole pri spovedi posvätiť kyticu poľných kvetov. Potom sa odobral k vinohradu, kde nabodol jablko a k nemu priviazal kyticu. Potom vykopal jamu, položil cez ňu takto ozdobené bidlo a rozrobil oheň, na ktorom spálil posvätenú kyticu z minulého roku. Potom prišiel starosta s hospodárom, trikrát obišli jamu, pokropili ju svätenou vodou a pomodlili sa. Modlitby boli smerované najmä k sv. Urbanovi – patrónovi všetkých vinárov. V jame vztýčili ozdobené bidlo a zahádzali ju. Vztýčenie bidla znamenalo, že je vinohrad uzatvorený a nikto do neho nesmie až do doby veľkého zberu, do doby vinobrania vstúpiť.

Sviatok všetkých svätých

Na deň 1.11 pripadá sviatok Všetkých svätých. Podľa ľudovej tradície v predvečer sviatku dušičiek vystupujú duše zomrelých na jednu noc z očistca, kde v plameňoch pykajú za svoje hriechy. V ten večer hospodár plnil lampu maslom namiesto oleja, aby si dušičky mohli spáleniny, spôsobené očistcom, natrieť a trochu ochladiť. Taktiež bývalo zvykom v tento večer vhadzovať pre dušičky do ohňa rôzne pokrmy, čo znamenalo čiastočné vykúpenie z hriechov.

Dušičky - Pamiatka zomrelých (2. 11.)

Oba tieto dni spomínali pozatí na svojich zomrelých príbuzných a priateľov. V týchto dňoch všetci prichádzali na cintorín, kde očistili okolie hrobu a poukladali vence, kvetiny a zapálili sviečku, aby sa potom v tichu pomodlili za spásu duší. Modlitba živých vraj pomáhala dušičkám očistiť svoje hriechy. Verilo sa, že počas dušičkovej polnoci majú duchovia bohoslužbu. Keď sa ráno ozvalo zvonenie z kostola, museli sa dušičky vrátiť späť do očistca. Taktiež sa hovorilo, že ak na Dušičky prší, duše zomrelých oplakávajú svoje hriechy.

Páranie peria - páračky

Perina plná prachového peria bola oddávna súčasťou života človeka. Hospodárka po celé leto ukladala každé pierko, aby mala na jesenné páračky dostatok peria. Keď skončila práca na poliach a nastali dlhšie jesenné večery, znášala sa časť uchovaného peria z komory do izby, kde sa zišli ženy a dievky. Pri práci si ženy rozprávali rozprávky, povesti, rôzne príhody a hádanky, aby práca lepšie ubehla. Súčasťou páračiek bola malá hostina, ktorú hospodárka vystrojila ako poďakovanie za odvedenú prácu.

Martin 11. 11.

Martin Tourský sa narodil v roku 316 ako syn pohanského rímskeho dôstojníka. Vo svojich 15 rokoch bol proti svojej vôli prijatý k cisárskemu jazdecktvu. Legenda hovorí, že počas jednej chladnej noci v Amiens videl premrznutého nahého žobráka. Svätý Martin neváhal a svojím mečom rozťal svoj plášť na polovice, z ktorých jednu podal žobrákovi. Nasledujúcu noc sa mu zjavil Kristus, oblečený práve s polovicou jeho plášt'a.

Vďaka tejto udalosti je považovaný za ochrancu pred chudobou a táto udalosť mala za následok, že sa dal pokrstiť. V roku 372 prijal svätý Martin biskupský stolec v Tours. Aj po vymenovaní za biskupa žil naďalej ako mních vo svojej chatrči. Svätý Martin je patrónom vojakov, koňov, jazdcov, husí a vinárov. Najčastejšie býva zobrazovaný na koni s polovicou plášt'a a so žobrákom. Svätý Martin prichádza na bielom koni. Toto prastaré porekadlo označovalo, že v dobe, kedy tento svätec oslavuje svoj sviatok, padal sneh a neodvratiteľne sa blížila kráľovná mrazivých večerov a dlhých nocí – pani zima. *"Na svätého Martina plače husia rodina."* „*Na svätého Martina kúri sa z komína.*“

Priadky

Po sviatku sv. Martina začínali priadky a trvali miestami po celý advent až do štvrtej pôstnej nedele. Každý večer sa schádzali dievčatá s kolovrátkom a s košíčkom ľanu. Priadlo sa spravidla celú zimu až do pôstu. Bývalo zvykom, že priadky si mohla nechať to, čo napriadla. Z peňazí, ktoré priadky utržili za priadzu „nad plán“, si vystrojili hostinu, na ktorú si každá priadka mohla pozvať svojho vyvoleného. Všetkým ostatným bol vstup na hostinu zakázaný.

Katarína 25. 11.

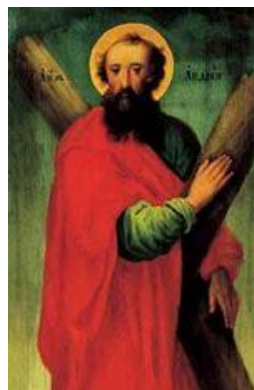
Sv. Katarína Alexandrijská sa narodila okolo roku 289 v bohatej rodine v dnešnom Egypte, ktorý v tej dobe patril pod Rímsku ríšu. Verejne protestovala proti uctievaniu pohanských bohov a samotného cisára Maxentia vyzvala, aby sa vzdal pohanstva a obrátil sa na kresťanskú vieru. Cisár ju požiadal o ruku, ale odmietla ho s odôvodnením, že sa už zaslúbila Kristovi. Toto prehlásenie malo

za dôsledok väznenie a mučenie na špeciálne vyrobenom kolese, preto sa stala patrónkou mlynárov.

Sv. Katarína je patrónkou univerzít, mladých dievčat, filozofov, ošetrovateliek, pradiarov a umierajúcich. Na Katarínu sa konávali posledné tanečné zábavy pred nadchádzajúcim adventom, ktorý zakazoval tanec, spev a zábavu. Preto sa všetci snažili tento posledný večer radovánok náležite užiť a obyčajne tancovačky končievali až za bieleho rána. Celú katarínsku zábavu mali na starosti ženy, pretože v tento deň platilo tzv. „ženské právo“.

Ondrej 30. 11.

Sv. Ondrej bol rybárom a pochádzal z galilejskej Betsaidy. Bol učeníkom Jána Krstiteľa a prvým učeníkom Ježiša Krista. Ondrej bol zmieňovaný spravidla v súvislosti so zázračným nasýtením 5 tisíc ľudí. Neskôr bol ukrižovaný na kríži do tvaru X. Sv. Ondrej je patrónom sedliakov, rybárov a neviest a najčastejšie je zobrazovaný na kríži v tvare X alebo s rybárskou sieťou a rybami. Deň, kedy

sa slávil tento sviatok, patril k najdôležitejším vešteckým dňom v roku. Väčšina veštenia malo jedno spoločné, a to, že sa dievčatá snažili zistiť, kedy alebo za koho sa vydajú. Preto niet divu, že bol sv. Ondrej i patrónom neviest.

OBSAH

Hovorme o jedle	1-2
Prežili už mnoho	3
Cudzinci bez domova	4
Láska k hudbe a tancu nás spája	5
Škodlivosť fajčenia	6
Zober loptu, nie drogu	7 - 8
Bezpečne na internete	9
Mohlo by ťa zaujímať	10
Jesenné zvyky a tradície	11 – 14

PASTELKOVINY

časopis žiakov ŠZŠ na Trébičskej ul. v Humennom

Vydanie: 1 – 2014/2015

Vydáva: ŠZŠ, Trébičska 16, 066 01 Humenné

Zodpovedný redaktor: Mgr. Anna Hajníková

Redakčná rada: PaedDr. Tatiana Gerbocová

PaedDr. Jana Partiková

Mgr. Viera Korecká